

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

24.07.2026. Nr. 6-1/522

Ieslodzījuma vietu pārvaldei
_DEFAULT@90000027165

Par regulējuma pilnveidošanu

Tiesībsarga biroja rīcībā ir nonākusi informācija par situāciju Iļģuciema cietuma Mātes un bērna nodaļā. Tiesībsarga birojs ir informēts, ka nodaļā atrodas notiesātā kopā ar savu trīs mēnešus veco bērnu, kuru baro ar krūti. Tāpat Tiesībsarga birojs ir informēts, ka 2026. gada 21. jūlijā bērns tika nogādāts Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā. Vienlaikus saņemta informācija, ka bērna māte ir paudusi vēlmi doties uz slimnīcu, lai atrastos kopā ar bērnu un turpinātu viņa zīdīšanu, tomēr viņai šāda iespēja nav tikusi nodrošināta. Saskaņā ar Tiesībsarga biroja rīcībā esošo informāciju bērna māte sākotnēji sodu izciet Olaines cietumā atklātajā soda izciešanas režīmā.

Latvijas Sodū izpildes kodeksa 78.¹ pants nosaka ar brīvības atņemšanu notiesāto veselības aprūpes organizāciju. Atbilstoši Latvijas Sodū izpildes kodeksa 78.¹ panta pirmajai daļai, ja ar brīvības atņemšanu notiesātajiem nepieciešami veselības aprūpes pakalpojumi, kurus nav iespējams nodrošināt brīvības atņemšanas iestādē vai Latvijas Cietumu slimnīcā, notiesātos nogādā ārstniecības iestādē ārpus brīvības atņemšanas iestādes. Vienlaikus Latvijas Sodū izpildes kodeksā nav paredzēts tiesiskais regulējums situācijai, kad ārpus brīvības atņemšanas iestādes ārstniecības iestādē tiek nogādāts notiesātās bērns un notiesātā vēlas atrasties kopā ar bērnu viņa ārstēšanās laikā. Tādējādi spēkā esošais regulējums neparedz iespēju izvērtēt jautājumu par atļaujas piešķiršanu notiesātajai īslaicīgi atrasties kopā ar savu bērnu ārstniecības iestādē.

Šāda regulējuma neesība var īpaši ietekmēt bērna tiesību un labāko interešu nodrošināšanu gadījumos, kad bērns ir zīdaiņa vecumā un tiek barots ar krūti. Mātes klātbūtne un iespēja turpināt zīdīšanu var būt būtiska bērna veselībai, attīstībai un emocionālajai drošībai. Pasaules Veselības organizācija ir uzsvērusi, ka zīdīšana sniedz būtisku labumu bērna veselībai un attīstībai, tostarp

nodrošina aizsardzību pret infekcijām un bērna augšanai nepieciešamās uzturvielas. Tāpat norādīts, ka mātes piens ir nozīmīgs enerģijas un uzturvielu avots zīdaiņa un maza bērna vecumā, īpaši slimības laikā. Vienlaikus Pasaules Veselības organizācija kā vienu no pasākumiem veiksmīgas zīdīšanas veicināšanai ir norādījusi mātes un bērna atrašanos kopā 24 stundas diennaktī.¹

Situācijā, kad zīdainis veselības aprūpes saņemšanai tiek nogādāts ārstniecības iestādē ārpus brīvības atņemšanas iestādes, īpaši būtiski ir nodrošināt bērna labāko interešu prioritātes principa ievērošanu. ANO Bērna tiesību konvencijas 9. panta pirmā daļa paredz, ka bērnu no vecākiem var šķirt tikai tad, ja tas nepieciešams bērna labāko interešu nodrošināšanai. Savukārt ANO Bērnu tiesību konvencijas 24. panta pirmā daļa nostiprina bērna tiesības uz visaugstvērtīgāko pieejamo veselības aprūpes standartu. Arī Bērnu tiesību aizsardzības likuma 7. pants noteic, ka katram bērnam ir neatņemamas tiesības uz tā attīstības aizsardzību. Minētās tiesības ietver arī tādu pasākumu nodrošināšanu, kas veicina bērna veselību un attīstību, tostarp iespēju zīdaiņa vecumā saņemt mātes pienu, ņemot vērā zīdīšanas nozīmi bērna veselības nodrošināšanā. Papildus jānorāda, ka Apvienoto Nāciju Organizācijas Noteikumu par izturēšanos pret ieslodzītajām sievietēm un ar brīvības atņemšanu nesaistītiem līdzekļiem sievietēm likumpārkāpējām (Bangkokas noteikumi)² 48.1. punktā noteikts, ka ieslodzījumā esošas sievietes nedrīkst tikt atturētas no bērna barošanas ar krūti, ja vien nepastāv konkrēti ar veselību saistīti apsvērumi, kas to nepieļauj.

Ņemot vērā iepriekšminēto un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto, ka Tiesībsargs iesniedz priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, Tiesībsarga biroja ieskatā, ievērojot bērna labāko interešu prioritātes principu, būtu nepieciešams izvērtēt un nepieciešamības gadījumā pilnveidot Latvijas Sodū izpildes kodeksu. Proti, būtu jāparedz notiesātajām, kurām saskaņā ar Latvijas Sodū izpildes kodeksu ir atļauts uzturēties brīvības atņemšanas iestādē kopā ar bērnu, tiesības vērsties pie brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka ar lūgumu atļaut īslaicīgi atrasties kopā ar bērnu viņa ārstēšanās laikā ārstniecības iestādē, vienlaikus saglabājot brīvības atņemšanas iestādes priekšniekam tiesības katru gadījumu izvērtēt individuāli un pieņemt attiecīgu lēmumu.

¹ Pasaules Veselības organizācija. Infant and young child feeding. 20.12.2023. Pieejams: https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding?utm_source=chatgpt.com (aplūkots 23.07.2026.)

² Apvienoto Nāciju Organizācijas Noteikumi par izturēšanos pret ieslodzītajām sievietēm un ar brīvības atņemšanu nesaistītiem līdzekļiem sievietēm likumpārkāpējām (Bangkokas noteikumi). Pieņemti 21.12.2010. Pieejams: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/united-nations-rules-treatment-women-prisoners-and-non-custodial> (aplūkots 23.07.2026.)

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 13. panta pirmās daļas 1. punktā noteikto, ka, pildot šajā likumā noteiktās funkcijas un uzdevumus, Tiesībsarga birojam ir tiesības pieprasīt un saņemt bez maksas no iestādes privātpersonas iesnieguma izskatīšanas gaitā nepieciešamos dokumentus, paskaidrojumus un citu informāciju iespējama cilvēktiesību pārkāpuma izvērtēšanai, lūdzam skaidrot, kā tiek interpretēta un praksē piemērota Latvijas Sodų izpildes kodeksa 50.⁶ panta septītā daļa. Tā paredz, ka ar ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka lēmumu sievieti, kurai, izciešot sodu atklātajā cietumā, piedzimis bērns, var pārvietot kopā ar bērnu uz slēgtā cietuma nodaļu. Vienlaikus minētā norma noteic, ka notiesātajai šajā nodaļā saglabājas atklātajā cietumā paredzētās tiesības, ciktāl tās iespējams nodrošināt slēgtā cietumā. Lūdzam skaidrot, kā praksē tiek vērtēts minētais nosacījums, tostarp kādi kritēriji tiek izmantoti, nosakot, kuras atklātajā cietumā paredzētās tiesības konkrētajā gadījumā ir iespējams nodrošināt slēgtā cietuma nodaļā, ja notiesātā tajā atrodas kopā ar bērnu.

Ar cieņu

tiesībsardzes pilnvarojumā

Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

Laila Grāvere